

Trygghet i hela landet

Stämmoprogram 2017

Innehållsförteckning

Inledning	2
Säkerhet och trygghet i hela landet	2
Fler poliser med bättre betalt	2
En stärkt rättskedja i hela landet	3
Ökad trygghet i särskilt utsatta områden	3
Skärpta straff för grova brott	4
Stärkt brottsofferperspektivet i rättsväsendet.....	5
Nollvision för våld i nära relation och sexualbrott	6
Stärkt skydd för kvinnor och barn mot internetbaserad brottslighet	7
Låt ingen förtryckas i hederns namn	7
Sätt stopp för könsstympling och barnäktenskap	8
Motverka radikaliserings och terrorism.....	9
Tillgänglig vård och omsorg i hela landet.....	10
Utveckla den nära vården	10
Bättre tillgänglighet	11
Bättre stöd vid psykisk ohälsa	12
Socialförsäkringar.....	13
Åter i arbete	13
Förbättrad trygghet för pensionärerna	14
Centerpartiet vill:	15

Inledning

Sverige riskerar att klyvas. Socialt och regionalt. Mellan de som har jobb och de som inte har, mellan delar av landsbygden där polisens utryckningstider är långa och områden dit polisen kommer snabbare. Mellan vissa utanförskapsområden och trygg villastad. Att ha ett jobb att gå till, att kunna sätta mat på bordet, att ha tillgänglig offentlig service och att känna sig behövd är kärnan i att vara trygg. Vi har alla rätt att känna oss trygga, oavsett ålder, bakgrund eller var i landet vi bor. Känslan av trygghet riskerar att gå förlorad om vi inte vänder utvecklingen.

En grundläggande förutsättning för säkerhet och trygghet är att vi kan leva utan att vara rädda för att vi ska bli utsatta för brott. Vi ska kunna somna utan att vara oroliga för inbrott och låta barnen gå till skolan utan oro för mobbning eller andra övergrepp. Rättsstaten ska vara likvärdig och närvarande för alla människor och i alla delar av Sverige. Polisen ska vara närvarande, tillgänglig och synlig för dem som bor i området. Polisen ska ha ett långsiktigt mandat och de lokala poliserna ska i största möjliga mån jobba med uppgifter kopplade till det lokala området.

Trygghet är också att veta att vården finns där när vi behöver den. Att barnens vård är tillgänglig, att vi kan få träffa en läkare när vi behöver och att samhällets skyddsnet finns för oss om vi behöver det. Det ställer krav på tillräckligt med händer i vården, att sjuksköterskor och annan vårdpersonal har goda arbetsvillkor och att fler arbetar längre. Tryggheten behöver värnas. För det krävs ett nytt ledarskap för Sverige.

Säkerhet och trygghet i hela landet

Sverige är i grunden ett tryggt och säkert land, men den oro som sprider sig måste tas på allvar. Om vi själva drabbas av brott, om drogförsäljning sker utanför dörren eller skjutningar äger rum vid busshållplatser i närheten tilltar otryggheten. Samtidigt visar undersökningar att förtroendet för polisen minskar. Denna kombination riskerar att påverka vår tillit till hela rättssamhället. Att förtroendet för rättsväsendet är högt och att rättssamhället skyddar oss som individer i hela landet, är grundläggande. Vår trygghet kräver en lokalt närvarande polis och ett rättsväsende som står rustat att hantera kriminaliteten. Vi behöver mer effektiva insatser mot grov brottslighet och vardagsbrott, mot våld mot kvinnor, ytterligare åtgärder mot terrorism och radikalisering och mot kontroll och brottslighet i hederns namn.

Fler poliser med bättre betalt

Oavsett var i Sverige man bor ska man kunna känna trygghet i att polisen är närvarande. Centerpartiet vill att poliser ska vara lokalt förankrade och att de som bor i området vet vilka de är. Med kontinuitet och erfarna poliser som stannar länge i samma tjänst är det lättare att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utifrån det som behövs lokalt.

Syftet med den nya nationella polismyndigheten var bland annat att fler poliser skulle jobba lokalt nära medborgare, företagare och kommuner, men de senaste åren har utvecklingen gått i motsatt riktning i många delar av landet. Det är ohållbart att polisen inte är närvarande när människor behöver den och att kommunpoliser och andra lokalt arbetande poliser ständigt flyttas till andra arbetsuppgifter som gränskontroller, gängskjutningar eller annan grov kriminalitet i andra delar av landet. Medborgarnas förtroende för polisen bygger på att de inte enbart hinner med grov kriminalitet, utan även mer vardaglig brottslighet som skadegörelse, stölder och buskörningar.

Polisen har en central roll för att beivra, begränsa och lösa brottslighet. De engagerade medarbetarna i Sveriges poliskår är många, men de poliser som tycker att

arbetssituationen känns svår och pratar om att överge sitt yrke blir allt fler. Centerpartiet vill satsa på polisen för att garantera polisens lokala närvaro i samhällen och kvarter, öka antalet arbetade polistimmar, höja de hårt arbetande polisernas löner och skapa förutsättningar för bättre arbetsvillkor och arbetsmiljö. Med nya resurser stärks polisens lokala verksamhet. En polis närmare människorna blir även en pusselbit i kampen mot terrorismen. Vi har därför föreslagit att resurser tillförs för att utbilda och anställa betydligt fler poliser under de kommande fyra åren. För att göra polisyrket mer attraktivt har Centerpartiet också föreslagit ytterligare resurser till Polismyndigheten i syfte att höja polisens löner. Vi ser att erfarna poliser i oroande grad lämnar sitt yrke och även att platserna på polisutbildningen inte fylls. För att öka tryggheten och säkerheten är det viktigt att polisyrket blir attraktivt så att de som redan är poliser stannar i tjänst och bra nya kollegor kan utbildas i ökande grad.

För att kunna tackla brott som begås via internet, och även inom andra områden, behövs en ökad specialisering hos polisen. Det behövs en praktiskt inriktad polisutbildning med akademisk koppling där möjligheten att specialisera sig eller att kunna forska ökar. På så sätt kan vi garantera polisens behov av önskvärd expertis. En påbyggnadsbar högskoleutbildning är ett alternativ för att ge poliser möjlighet att specialisera sig på olika brottstyper.

Det behövs också fler civilanställda. De skulle avlasta polisen i utredningsarbete och med administration, vilket frigör tid för polisen att ytterligare kunna fokusera på brottsbekämpning. Centerpartiet satsar därför på fler civilanställda inom polisen.

Poliser ska kunna vara poliser och inte tillbringa oacceptabelt mycket tid med administration. Vi vill ge polisen tillgång till bättre IT-system och teknik och säkerställa att de har rätt verktyg för att bekämpa brott. För att öka antalet fällande domar när det gäller våld i nära relationer vill vi också öka polisens bruk av kroppsburna kameror. De används av poliser i såväl Storbritannien som i USA – och på försök i Sverige – och har visat sig användbara även för att minska våldet mot poliser och lätta på pappersarbetet.

En stärkt rättskedja i hela landet

Fler och bättre betalda poliser är viktiga steg på vägen för ett tryggare Sverige, men det är inte tillräckligt – Centerpartiet vill stärka hela rättskedjan. Utvecklingen för andelen brott som klaras upp är mycket oroande. Andelen ärenden som redovisas av polis till åklagare har fallit. Detta gäller även andelen personupplärade brott.

Åklagarmyndigheten är den myndighet som leder förundersökningar, beslutar i åtalsfrågor och företräder det allmänna i domstol. Syftet med en större och mer effektiv polisorganisation är att antalet upplärade brott ska öka och därför behövs mer resurser till exempelvis Åklagarmyndigheten. Även Nationellt forensiskt centrum är en viktig länk i rättskedjan och avgörande för att få fram bevis till brottsutredningar som håller för åtal. Här behövs ökade resurser och ett effektiviserat arbetssätt så att fler brott kan lösas. En viktig pusselbit i en fällande dom är också att människor vågar vittna. Här har polisens personsäkerhet och vittnesskydd en grundläggande roll för att skydda enskilda och därmed rättssystemet. Centerpartiet vill att polisen ska ges möjlighet att inte bara skydda en person utan också under en tid ta över ansvaret för stöd till en utsatt, ett ansvar som kommunerna har i dagsläget. Om skyddet fungerar väl gör det också att kvinnor som utsatts för våld i nära relation kan våga lämna en våldsam partner.

Ökad trygghet i särskilt utsatta områden

Den grova brottsligheten och ungdomsbrottsligheten skapar otrygghet runtom i hela landet, särskilt inom vissa utsatta områden. Ingen ska behöva oro sig för om polisen klarar av att hantera den grova brottsligheten, om man kan gå hem tryggt på kvällen,

om ens barn ska dras in i kriminella gäng eller drogbruk eller om man vågar vittna då man sett ett brott. Vi kan aldrig acceptera att gängbrottslighet och grov organiserad brottslighet breder ut sig och sätter skräck i vissa utsatta områden.

Grunden i att bekämpa grov brottslighet är en fungerande polis och en stärkt rättskedja, som beskrivits tidigare i programmet, men att förebygga brott redan innan de begåtts är det bästa sättet att skapa såväl säkerhet som upplevd trygghet. Centerpartiet vill att kommunerna ska ta ett större ansvar för det brottsförebyggande arbetet genom att de involverar fler aktörer och prioriterar förebyggande arbete i skolor, till exempel när det gäller attityden till brott. Kommunpoliserna, som är en del av Polismyndigheten, skulle vara en länk mellan kommunen och polisen och utgöra en del i att ta fram medborgarlöften utifrån lokala behov. Vi vill att dessa får de resurser som behövs och en tydligare roll i kommunernas brottsförebyggande arbete.

Detta bör kombineras med att anställa ordningsvakter, som tillsammans med polis och polisvolontärer, kan skapa säkerhet och trygghet för människor lokalt. Vi vill också att kunskapen om och användningen av BID-samarbeten (Business Improvement Districts), en internationellt etablerad metod för samverkan mellan privat och offentlig sektor, ökar. BID-samarbeten har bland annat framgångsrikt använts i New York där brottsligheten de senaste 20 åren gått ner med upp till 90 procent. Ytterligare anledningar till att brottsligheten gått ner i New York är förändringar som har skett inom polisen, till exempel genom fler lokalt förankrade poliser med bättre lön och villkor, en fungerande resultatrapportering, en nolltolerans även för ringa brottslighet och ett tydligt ledarskap. Centerpartiet anser att flera av dessa metoder som använts med framgång i New York också skulle behövas i Sverige.

Relationen mellan polis, sociala institutioner och boende i utanförskapsområden behöver förbättras. Vi vill att polisen har direktkontakt med boende och lokala initiativ, företag och religiösa samfund, samt att sociala institutioner tidigt bygger förtroende med föräldrar vars barn står i riskzonen för att få problem. Polisen bör också upprätthålla förtroendet för rättsväsendet genom att ge anhöriga till personer som har dömts genom brott bättre uppföljning kring utredningen. Grogrunden till gängen kan urholkas genom sociala insatser, samt att småbrott och vardagsbrott straffas så att de grova brottslingarna störs ut. Möjligheterna att väcka åtal kan öka genom att polisen ges ökade möjligheter till kameraövervakning i brottsbelastade områden.

För att minska kriminaliteten på lång sikt är det viktigt att ge de barn och familjer som behöver stöd tidig hjälp. De ungdomar som ändå begår brott ska ha en snabb och tydlig reaktion från samhället. Centerpartiet vill införa jourdomstolar som gör att unga kriminella kan ställas inför en domare och mötas av en omedelbar reaktion på sina brott. Vi vill också säkerställa att samhället har effektiva verktyg för att ungdomar som behöver förflyttas från skadliga miljöer kan omhändertas så snabbt som möjligt. Vi vill också se över straffrabatten för unga återfallsförbrytare och de unga som har begått grova brott. De som vill lämna kriminaliteten måste få hjälp av samhället genom ytterligare satsningar på vittnesskydd och Polisen ges mer ansvar för skydd av och stöd till vittnen.

Vidare saknas ofta ett brottsförebyggande perspektiv vid kommunernas arbete med detaljplaner. Det har lett till att vissa bostadsområden innebär en fara för polis och räddningstjänst att ge sig in i då de lätt kan bli inneslutna i området. Det här är förutsättningar vi i Centerpartiet vill förändra.

Skärpta straff för grova brott

När våldtäktsmän eller våldsmän döms till så låga straff att de kan upplevas som kränkande för brottsoffren är det lätt att känna att samhället inte ser allvaret i det brott

som har begåtts. Centerpartiet vill att samhället ska markera tydligare mot dessa brott och vill därför se skärpta straff för vissa brott, till exempel sexualbrott, brott mot barn, mord och andra grova våldsbrott. Det finns också en utmaning i att domstolarna, trots upprepade lagändringar, inte använder hela straffskalan ens i ärenden där detta tycks uppenbart. Till exempel kan nämnas ett fall där grovt barnpornografibrott, vilket kan leda till sex års fängelse, endast ledde till två år och åtta månader trots innehav av tiotusentals särskilt hänsynslösa bilder och hundratals filmer. Lagstiftaren har tidigare gjort ändringar som syftat till att skärpa straffen, utan att ändringarna gett effekt. Vi vill se ytterligare en översyn av lagstiftningen för att nå en tydlig förändring i straffmätningen.

Vi vill vidare att minimistraffet höjs för vissa brott så att åklagare i fler fall kan yrka på utvisning och, i likhet med Danmark, möjliggöra villkorlig utvisning vilket skulle innebära att man kan bli utvisad senare om man begår ett nytt brott inom en viss tid efter domen.

En av de mest lönsamma inkomstkällorna för den grova brottsligheten är människohandel. Större delen, runt 60-70 procent, av de utsatta utnyttjas i sexhandeln, men många tvingas också arbeta på allt från de fabriker som syr våra kläder till restauranger eller nagelbarer där vi bor. Vi vill öka företagets och konsumenternas kunskaper och göra det lättare att välja bra alternativ. Det vill vi göra genom att företag i högre grad öppet redogör för hur de arbetar mot människohandel, till exempel genom en frivillig kvalitetsmärkning. Vi vill också ge Arbetsmiljöverket ett utökat brottsutredande uppdrag och se en ökad gränsöverskridande verksamhet och samarbete EU-länderna emellan. Kostsamma utredningsåtgärder behöver till exempel finansieras gemensamt så att de inte stoppas av att länderna har olika finansiella förutsättningar.

Stärk brottsofferperspektivet i rättsväsendet

Centerpartiet vill ha ett starkare brottsofferperspektiv i rättsväsendet. Som utsatt för brott är det viktigt att man både har rätt och möjlighet att få bättre information från rättsväsendet och att det finns professionell personal som kan ta hand om brottsoffret om det behövs. För de som utsatts för grova brott och efterlevande till personer som mördats, är det dessutom av stor vikt att de kan få stöd när en gärningsperson får permissioner eller frigges.

Vid identitetsstöld eller bedrägeri på internet känner sig den brottsutsatta ofta helt maktlös. Om polisen sen lägger ner utredningen i samma ögonblick som anmälan har kommit in tär det på förtroendet för rättssamhället. Vi måste kunna känna oss trygga på internet. För att fler bedrägerier ska kunna utredas behövs ökade kunskaper inom polisen och mer insyn och samordning mellan myndigheter så att bedrägerierna kan upptäckas. Att många bedrägerier spåras utomlands kräver också ökat polisiärt samarbete inom EU och internationellt. Idag är det svårt att avgöra om en handling är äkta eller falsk och det finns många myndigheter och privata aktörer som utfärdar dem. Det gör det lättare för kriminella att begå brott. Vi vill därför strama upp tillgången till ID-handlingar.

Att känna en krypande oro på väg till skolan, en ovilja att gå dit, eller en längtan efter att få lämna klassrummet och komma hem igen är en alldeles för vanlig känsla bland elever. Femton procent av de tillfrågade eleverna i årskurs nio känner sig inte trygga i skolan och ännu fler är rädda för andra elever. Så ska det inte vara. Centerpartiet vill skärpa möjligheten att omgående flytta elever som allvarligt stör studieron eller tryggheten för övriga elever. Oavsett huvudman ska eleven kunna få hemstudier om hen inte kan flytta till en närliggande skola. På många håll i landet polisanmäls dessutom inte brott som begås på skolan, trots att en del av gärningarna är allvarliga. Skolan ska inte utgöra en frizon för brott. En skola är skyldig att anmäla till Socialnämnden om de

misstänker att det finns fara för ett barns hälsa och utveckling, men anmälningarna rör sällan händelser mellan elever. Centerpartiet vill därför, i likhet med till exempel Storbritannien och Finland, att skolor ska vara skyldiga att polisanmäla om de har skäl att misstänka att ett barn utsatts för sexualbrott eller brott mot liv och hälsa. Vi vill också att skolelever över 18 år i högre grad ska förmås ge en fullmakt som möjliggör för skolpersonalen att vid behov kunna kontakta föräldrarna.

Både privatpersoner och företagare ska kunna känna sig trygga. Centerpartiet har i riksdagen fått gehör för förslag att systematiska stölder ska straffas hårt och att straffrabatten ska ses över. Vi arbetar också för ett tillträdesförbud till butiker som ska kunna stoppa personer som stjäl eller trakasserar personal eller kunder.

Nollvision för våld i nära relation och sexualbrott

Centerpartiet vill ha en nollvision för våld och förtryck i nära relationer och sexualiserat våld. De som i sin yrkesroll kan tänkas komma i kontakt med människor som utsätts för våld i nära relationer måste ha grundläggande kunskaper och förståelse till exempel för den normaliseringsprocess som kan ske. Det behövs löpande utbildningsinsatser som säkerställer att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare och andra anställda vid skolor har kunskap om och aktivt arbetar mot sexuella trakasserier, könsrelaterat våld och kränkningar. Det behövs också mer spetskunskap hos sjukvårdspersonal om sexuella övergrepp. För att förhindra att misstag upprepas bör en lex Lotta-lag tvinga myndigheterna att genomlysna vad som har gått fel när någon blir mördad på grund av våld i nära relation.

Att ta steget att polisanmäla våld i nära relation är ofta svårt. För att de som polisanmäler ska kunna känna sig trygga vill vi att anmälaren ska få brottsofferstöd inom ett dygn från polisanmälan. I vissa fall tar polisens brottsoffersektion, vittnesskyddet, hand om skyddsbehovet. Skyddet kan öka genom att denna också tar över delar av socialtjänstens ansvar. När den brottsutsatta känner sig trygg kan hen lättare lämna sin situation och eventuellt vittna mot en gärningsman. Vi vill också att elektronisk fotboja ska kunna användas vid fler fall av kontaktförbud.

Kränkande glåpord, ovälkomna händer innanför kläderna, att bli omringad och tafsad på och att utsättas för våldtäkt är bara några av de handlingar som flickor och kvinnor får utstå. Sexualbrottsutredningen som presenterades under 2016 föreslog att brottsbeteckningarna våldtäkt och sexuellt tvång skulle ersättas med sexuella övergrepp och sexuell kränkning. Detta fick skarp kritik från ett antal kvinnoorganisationer. Utredningen föreslår en fyrgradig skala av sexuellt övergrepp och sexuell kränkning vid våldtäkt och sexuella övergrepp. Centerpartiet ser en risk att sexuella övergrepp kan komma att trivialiseras och att många förövare riskerar att dömas enligt de lägre gradindelningarna. Vi vill därför att beteckningarna våldtäkt och sexuellt tvång kvarstår och att straffen för sexualbrott som helhet ska skärpas.

Anmälningarna för sexuellt ofredande har gått upp med cirka 70 procent sedan 2007. Det är oacceptabelt. Vi kan aldrig acceptera att flickor och kvinnor utsätts för sexuellt ofredande eller inte kan röra sig i det offentliga rummet utan rädsla för att bli antastade. Det förebyggande arbetet med att bygga respekt, ändra attityder och motverka det språkvald som förekommer i såväl skolor som i övriga samhället är oerhört viktigt. Centerpartiet vill också att fler som begår sexuellt ofredande ska dömas. Detta kan bland annat ske genom utökad kameraövervakning, för att säkra bevisning, vid till exempel festivaler, men även genom en större poliskår med resurser nog för att utreda fler fall av sexuellt ofredande.

Stärkt skydd för kvinnor och barn mot internetbaserad brottslighet

Internet används i stor utsträckning för att begå brott. Många barn utsätts redan i ung ålder för att vuxna män kontakter dem i sexuellt syfte. Genom hot och utpressning har barn tvingats begå övergrepp på sig själva. Det finns fall där övergrepp som skett på distans anses kunna utgöra sexuellt övergrepp, men lagstiftningen är inte tydlig. Sexualbrottsutredningen har föreslagit att detta tydliggörs i den nya lagstiftningen. Konsekvenserna för barn som utsätts för övergrepp är desamma oavsett om de sker via nätet eller i verkligheten. Centerpartiet vill därför att en sådan förändring sker så snart som möjligt.

Näthat kan krypa innanför skinnet på de som blir utsatta och drabbar framför allt unga kvinnor. När människor censurerar sig själva för att undvika att bli utsatta för hat och hot riskerar det på sikt att påverka demokratin. Lagstiftningen har inte hängit med i den tekniska utvecklingen och många av de brott som begås, som till exempel förtal, har inte uppdaterats för att stämma överens med modern teknik eller den snabbhet vi kommunicerar med idag. Polisen utreder heller inte tillräckligt många av de brott det handlar om. Enligt en granskning av Brottsförebyggande rådet från 2016 lades 96 procent av de anmälda händelserna ner av polis eller åklagare. Det leder i sin tur till att många känner att det är meningslöst att anmäla. För att motarbeta hot, hat och sexuella trakasserier i alla delar av samhället vill vi bland annat se en skarpare lagstiftning när det gäller till exempel olaga hot, förolämpning och ofredande.

Barnpornografi är ett hemskt brott som drabbar våra mest skyddsvärda, barnen. I Sverige räknas brottet barnpornografi som ett brott mot allmän ordning. Straffsatserna är relativt låga och detta tillsammans med att det ofta inte finns någon målsägande gör att brotten inte prioriteras i den grad som är önskvärt. Centerpartiet vill att detta brott ska räknas till sexualbrotten vilket skulle leda till att brottet prioriterades högre och förhoppningsvis leda till fler fällande domar. Centerpartiet anser också att brottsrubriceringen barnpornografi leder tanken fel då det inte handlar om pornografi utan om sexuella övergrepp som har dokumenterats. Vi vill därför ändra brottsbeteckningen till dokumenterade sexuella övergrepp mot barn. Centerpartiet vill använda tekniska lösningar för att stoppa tillgången till barnpornografi. Medel för detta finns redan i form av polisens spärrlista men även olika detekteringsverktyg. Centerpartiet vill att internetleverantörer i Sverige ska tillämpa blockeringsverktyg för internetsidor som innehåller barnpornografi och att verktyg ska användas för att spåra användare som på datorer inom offentlig verksamhet laddar ned eller förvarar barnpornografi. Vi vill också att miniminivån på straffet för detta brott ska skärpas.

För att kunna fälla gärningsmän för grova brott såsom pedofili och barnpornografi, men även terrorism, krävs verktyg som datalagring för att brottslingar som använder internet ska kunna lagföras. Användningen av denna typ av verktyg måste begränsas till allvarliga brott och följas av tydliga och rättssäkra kontrollinstanser. Människors personliga integritet är viktig och måste skyddas, men människor som begår grova brott kan inte skyddas i integritetens namn. Därför måste lagstiftning som riskerar att påverka integriteten vara transparent med pålitliga instanser för kontroll, tydliga regler för användning och spärrar mot missbruk och ändamålsglidning.

Låt ingen förtryckas i hederns namn

Att få leva sitt liv efter eget huvud och önskan, att få älska den man vill, att inte hindras i sina livsval. Det är rättigheter som måste gälla alla men som fortfarande inte gäller för alla. Unga kvinnor och flickor, men också en del pojkar och unga män, utsätts för förtryck och brott i hederns namn. De tvingas in i äktenskap eller förhindras utifrån gamla föreställningar om heder från att utvecklas på det sätt de vill. Kunskapen kring hedersproblematik i Sverige är alldeles för låg och därför behövs bättre statistik och

kunskap kring vilka insatser som fungerar bäst. Skolan har en viktig uppgift att motverka hedersrelaterade normer och värderingar, därför måste vi även öka kunskapsspridning om hedersrelaterat våld inom till exempel skola och socialtjänst. För att de som utsätts för hedersbrott ska få bättre hjälp och stöd av rättsväsendet vill vi förstärka Länsstyrelsen i Östergötlands nationella kompetensteam och öka kunskaperna om hedersrelaterad problematik hos polis, åklagare, domstolsväsende och målsägarbiträden.

Hedersrelaterat våld och förtryck är djupt rotat i vissa kulturer och är något som vi inte kan acceptera. Centerpartiet vill att alla som kommer till ett svenskt asylboende ska få obligatorisk samhällsundervisning för att de ska få kunskap kring svenska lagar, regler och normer. Att inte delta i denna ska leda till nedsatt dagersättning.

Hedersrelaterat våld och förtryck börjar inte med grova brott utan med kontroll, oskrivna regler och kränkande behandling. Brotten som begås har ofta låga straffvärden. Centerpartiet vill att hedersmotiv ska ses som en försvårande omständighet så att gärningspersoner får ett skarpare straff. Det skickar också en tydlig signal om att hedersbrott tas på största allvar. En av de mest verksamma åtgärderna för att motverka brott som begås i hederns namn är hotet om utvisning. Att ytterligare tydliggöra allvaret i hedersrelaterad brottslighet är ännu en anledning till att vi vill att fler brott ska ge utvisning och se över möjligheten att döma till villkorlig utvisning.

Sätt stopp för könsstympning och barnäktenskap

Alltför många unga flickor och tjejer förs ut ur Sverige för att giftas bort mot sin vilja eller könsstympas. För att förhindra detta vill Centerpartiet införa en skyddslag som gör att en domstol, om det misstänks att en person ska giftas bort eller könsstympas, skyndsamt ska kunna fatta beslut om att man kan straffas om man antingen för en människa ut ur landet, eller inte återför personen. Ett delmoment i denna skyddslag ska vara att ett barns pass tillfälligt ska kunna spärras så att resa till länder där det finns fara för att barnet gifts bort eller könsstympas ska kunna omöjliggöras.

Könsstympning är en fruktansvärd tradition som bärs vidare av föräldrarna. Det sociala trycket på barnet att inte berätta är stort. Könsstympning ses ibland som en socialt sammanhållande kraft som barn har svårt att stå emot. Att berätta kan betyda att bli utstött ur familjen och bevisningen är svår. Sedan könsstympning förbjöds 1982 har endast två fall lett till fällande domar. Centerpartiet vill därför att vårdnadshavare som misslyckas med att skydda en flicka från könsstympning ska kunna straffas för det och att livslång anonymitet i rättsprocessen bör tillämpas för offren för att stödja de som idag inte vågar anmäla.

Det finns barn som lever som gifta i Sverige. Barn vars äktenskap har ingåtts i ett annat land, innan de hade de någon anknytning till Sverige. Och myndigheterna låter det fortgå. I en rapport från Migrationsverket 2016 identifierades 132 gifta barn i det svenska mottagningssystemet. De allra flesta var flickor. Barnombudsmannen bedömer att mörkertalet är stort. Centerpartiet vill att alla barn ska ha samma skydd i Sverige. Vi vill utreda omfattningen av barn som tvingas leva under äktenskapsliknande förhållanden i Sverige, se nationella riktlinjer till alla landets kommuner i hanteringen av ärenden som rör ensamkommande flickor och verka för att inget barn under 18 år ska kunna anses som gift i Sverige, även om äktenskapet har ingåtts i ett land där äktenskapet varit giltigt.

Vi vet att barnvigslar genomförs i Sverige, men vilka som utför dessa och var det sker är oklart. Vi anser att detta är oacceptabelt och vill stoppa offentliga medel från att gå till föreningar eller religiösa samfund som genomför barnvigslar eller sanktionerar annan hedersrelaterad brottslighet. Lärare och andra som kommer i kontakt med barn och unga måste vidare få mer kunskap kring hedersrelaterade frågor och stöd att orosanmäla

farhågor om barn- och tvångsäktenskap och könsstympning. Alla skolor bör ha en stödfunktion, en uppgift som till exempel kan utföras av skolsköterska eller kurator, som har extra kunskaper kring hedersrelaterade frågor och som kan hjälpa till med orosanmälningar till socialtjänsten.

Den transnationella dimensionen är viktig vid hedersrelaterade brott. I Storbritannien och Norge arbetar ambassader och konsulat förebyggande och informativt för att stödja polis och åklagare i enskilda ärenden. Centerpartiet vill ha en tvångsäktenskapsenhet, liknande den Forced Marriage Unit som finns i Storbritannien, som arbetar både nationellt och internationellt utifrån ett brottsförebyggande- och ett brottsofferperspektiv. Denna skulle möjliggöra för förhör på ambassader om barn tvingats utomlands för att ingå äktenskapsliknande förhållanden eller när flickor riskerar utsättas för könsstympning.

Motverka radikaliserings och terrorism

Radikaliserings och terrorism är ett hot mot vårt öppna samhälle och vårt sätt att leva. Den terrorrelaterade verksamheten i Sverige domineras enligt Säkerhetspolisen av aktörer som är motiverade av våldsfrämjande islamistisk extremism, men även andra extremistiska organisationer inom vit makt-miljön och den autonoma vänstermiljön kan utgöra ett hot. Personer som mördar av politiska skäl eller i religionens namn ska bekämpas. På våren 2017 utsattes Sverige för ett fruktansvärt terroråd där en mördare dödade och skadade oskyldiga människor. Dådet skakade om oss alla och skapade skräck när människor flydde i panik. Det ledde till oro innan man visste att vänner och familj var i säkerhet – och bottenlös sorg hos de som förlorade en närstående.

I kampen mot terrorismen måste vi arbeta tillsammans. Centerpartiet har två gånger, 2015 och 2017, tillsammans med övriga allianspartier, ingått överenskommelser med regeringen för att tillsammans öka takten i arbetet att motverka terrorism och stärka vår förmåga att stå emot eventuella framtida terrorattacker. Mycket av det som ingick i den första överenskommelsen, såsom en kriminalisering av terrorresor, att stoppa missbruk av svenska pass, att skärpa åtgärderna mot illegala vapen och att höja straff för handgranater och explosivvaror, har nu genomförts. Den senaste överenskommelsen innebär att vi nu tar nya tag för att till exempel stärka polisens insatsförmåga och för att skärpa säkerhetskontroller av personer som bedöms utgöra ett hot. Centerpartiet har i detta arbete bland annat lyft vikten av att kriminalisera samröre med terrororganisation så att personer som återvänt efter att ha anslutit sig till exempelvis Daesh kan straffas. Det är också viktigt att vi helt stryper tillgången till allmänna medel till organisationer som sprider våldsbejakande och antidemokratiska budskap och att stödjande av terrororganisation kriminaliseras. Polisen måste dessutom ha tillräckligt med resurser för att kunna arbeta effektivt mot terrorism. För att ge polisen stöd i svåra situationer vill vi också införa en nationell polisreserv, som ska ersätta den tidigare beredskapspolisen. En sådan skulle kunna inkludera bland annat polisutbildade som inte arbetar som poliser.

Terrorister ska dömas till fängelse, men efter ett avtjänat straff, eller i de fall då straff inte kan dömas ut, måste de personer som deltagit i Daesh terror och mördande hållas under uppsikt och avradikaliseras. Beredskapen för att hantera de återvändande terroristerna är idag undermålig och ingen egentlig verksamhet bedrivs för att hantera dem. Det är oacceptabelt. En professionell avhopparverksamhet måste sättas in för att försöka förmå Daesh-återvändare, som inte kan åtalas, att lämna sitt gamla liv. Vi föreslår ett nationellt resursteam som arbetar operativt med återvändande terrorister och radikala miljöer.

Individer som ännu inte har begått brott utan är på väg att radikaliserats måste mötas av förebyggande åtgärder som inte uppfattas som stigmatiserande. Spionerande eller

upplevda kränkningar kan leda till ökad polarisering och ömsesidiga motsättningar. Lokal polis liksom civilsamhället, framför allt mammorna och de religiösa samfundet, spelar idag viktiga roller i kampen mot radikaliserings. Vi vill se sociala insatsgrupper som ett stöd för att förhindra radikaliserings och ett prioriterat arbete inom kriminalvården för att upptäcka och motverka radikaliserings på anstalterna och inom frivården. För att motverka radikaliserings online behöver hela rättskedjan stärkas för att fler brott som begås i samband med spridning av propaganda, via internet, ska kunna beivras. Det gäller bland annat uppvigling och hets mot folkgrupp. Då endast tio personer dömts för uppvigling de senaste tio åren bör uppviglingslagstiftningen uppdateras och straffen skärpas. En ytterligare nyckel för att förhindra radikaliserings är att skapa framtidstro för unga i utanförskapsområdena bland annat genom förbättrade möjligheter till utbildning, jobb och bostad. Dessa frågor behandlas främst i stämmoprogrammet *Låt inte Sverige klyvas*.

För Centerpartiet är EU en viktig arena för att vi tillsammans ska kunna förstärka arbetet mot terrorism. Satsningarna mot påverkanshot behöver öka både i Sverige och i övriga EU. Det frivilliga samarbetet med internetleverantörer och plattformar för sociala medier för att stoppa falska nyheter och spridande av våldsamt propaganda är också viktigt. EU-länderna kan samarbeta för att motverka terrorattacker, till exempel genom att dela underrättelser kring potentiellt farliga personer och genom att stoppa vapensmuggling. Överenskommelser behövs kring EU-ländernas skyldighet att informera om vapensmuggling eller radikaliserade personer, när andra EU-länder berörs. Detta kräver ökad europeisk samordning. I Europa försvinner varje år enorma summor genom bedrägerier. En del av dessa pengar tvättas för att sedan finansiera terrororganisationer. För att motverka detta vill vi se en ökad transparens för pengatransaktioner och att anmälan av vissa cyberbrott, till exempel mot banker, blir obligatoriskt.

Tillgänglig vård och omsorg i hela landet

En god vård och omsorg i hela landet är viktig för ett tryggt samhälle. Den svenska vården och omsorgen håller hög kvalitet, men tillgängligheten till inte minst hälso- och sjukvård och stöd för den som drabbats av psykisk ohälsa är för dålig. Långa avstånd och vårdköer leder till större regionala och sociala klyftor, där kontakter, kontanter eller bostadsort avgör vilket stöd man får. Människors rätt att bestämma över välfärdstjänsterna måste öka och den som har blivit sjukskriven får inte lämnas i sticket, utan måste få mer hjälp att bryta sitt utanförskap och komma tillbaka i arbete.

Utveckla den nära vården

När man är sjuk ska man ha rätt att snabbt träffa en läkare och få den vård man behöver, oavsett var i landet man bor. Då måste den vård som finns närmast människor – primärvården – byggas ut och vi måste få fler läkare att vilja jobba där. Det måste också bli möjligt att driva mindre vårdenheter för att primärvården ska finnas tillgänglig även i de mer glest befolkade delarna av landet.

Det största problemet i den svenska vården är den bristande tillgängligheten, vilken till exempel beror på långa köer och avstånd. När man väl får tillgång till vård är kvaliteten på vården hög, men vägen dit är alldeles för lång. Det första steget in i vården ska, förutom vid akuta tillstånd, ske via primärvården, men när det är svårt att få tid på vårdcentralen söker sig många istället till akutmottagningarna med långa väntetider som resultat.

Primärvårdens roll inom hälso- och sjukvården måste stärkas. Det kan ske bland annat genom att den vård som inte kräver sjukhusens resurser i allt högre grad utförs av primärvården, hemsjukvården och genom digitala lösningar. Med mobila team från både

primärvård och specialistsjukvård kan fler sköra patienter få vård hemma, utan att behöva besöka vårdcentralen eller akutmottagningen.

Om primärvården ska kunna vara människors första kontakt med vården och ansvara för akut hälso- och sjukvård som inte kräver vård på sjukhus, krävs en mångfald av kompetenser. Avgörande är att alla patienter ska ha rätt till en fast läkarkontakt. Många av problemen i svensk sjukvård och inte minst den dåliga tillgängligheten bottnar främst i bristen på fasta läkare. Trots en hög läkartäthet är Sverige ett av de sämsta länderna vad gäller fast läkarkontakt. I vissa landsting har endast en tredjedel av patienterna en fast läkarkontakt. Samtidigt arbetar omkring 1000 stafettläkare i den svenska vården. Det leder till sämre kvalitet samtidigt som kostnaderna blir högre.

Det fattas idag omkring 1400 läkare i primärvården. Att få läkare väljer att arbeta i den delen av vården beror på att de inte har förutsättningarna att göra ett bra jobb. Små möjligheter att påverka sin arbetssituation och ansvar för alltför många patienter, gör att många läkare upplever att de utgör en liten del i ett gigantiskt vårdmaskineri. På så sätt utgör svensk primärvård raka motsatsen till andra länders system, där läkaren kan driva sin egen mottagning med ansvar för en mindre grupp patienter som man känner väl.

Följden har blivit en ojämlig nära vård där bostadsort, kontakter och kontanter avgör vem som får bra vård snabbt. När primärvården i allt högre grad sköts av stafettläkare blir också kontinuiteten för patienten lidande, något som i slutändan riskerar att leda till att allvarliga sjukdomar missas. Många patienter upplever också att de inte får tillräckligt med information och har svårt att påverka sin vård.

Problemen i primärvården går att lösa. Det visar utvecklingen i Norge, som på kort tid gått från att bara halva befolkningen haft en fast läkarkontakt i till att nästan alla har det idag. En av de viktigaste förändringarna som gav Norge en stark primärvård handlar om att läkare fått möjlighet att driva egna verksamheter i liten skala. Därför anser Centerpartiet att primärvården ska kunna bestå av både större vårdcentraler och mindre mottagningar med bara en läkare och en sjuksköterska. På så sätt kan det bli möjligt för en läkare utan eget kapital att starta egen mottagning med ett mer begränsat åtagande, medan övrig primärvård kan erbjudas på annat sätt. En sådan förändring skulle också öka förutsättningarna för att bedriva vård även i mer glest befolkade delar av landet. Som en del av denna utveckling behöver även vårdvalen utvecklas för att göra det lättare och mer attraktivt att även etablera vårdenheter på mindre orter och i glesbygd.

Centerpartiet har sedan tidigare tagit ställning för att alla patienter ska ha rätt till en fast läkarkontakt i primärvården. Detta innebär att de patienter som vill ska få lista sig på läkare istället för på mottagningar, som idag. I syfte att få fler fasta läkare till den nära vården bör det räcka med en läkarlegitimation för att kunna etablera sig i primärvården med eget patientansvar.

Bättre tillgänglighet

Vården måste bli mer tillgänglig i hela landet. Tiden från diagnos till behandling och återbesök behöver bli kortare och vårdkedjorna måste hänga samman bättre. Alla ska få den vård man behöver, när man behöver den.

Under Alliansregeringen minskade köerna och tillgängligheten ökade. Vi uppnådde det genom att släppa in en mångfald av alternativ och genom att premiera kortare köer. Köerna i såväl primärvård som specialistsjukvård har ökat sedan den rödgröna regeringen tog bort den kömiljard som Alliansen införde. Samtidigt har regeringen ägnat stor kraft under mandatperioden åt att göra det svårare för de privata aktörer som gör vården mer tillgänglig.

De växande köerna i sjukvården gör att vården bli mer ojämlik. Skillnaderna i tillgänglighet till exempelvis specialistsjukvård är idag stor mellan landstingen. Om köerna tillåts växa mer kommer vi hamna i ett läge där bostadsort och ekonomi spelar allt större roll för vilken vård man får och när.

För att kunna korta köerna och öka tillgängligheten för patienten, behöver fler aktörer få möjlighet att hjälpa till att utföra vården. Med en åldrande befolkning ökar behoven och vi behöver ställa allt högre krav på att få ut mer vård för varje skattekrona. Att fler fristående utförare får vara med och leverera vård och omsorg, är direkt avgörande för att klara detta. Hotet mot valfriheten i välfärden skapar en stor osäkerhet för alla de patienter som valt en privat utförare, men också för de anställda och företagare som verkar i branschen. Möjligheten att göra vinst är en förutsättning för att inte minst de småföretagare som dominerar vård- och omsorgssektorn ska kunna överleva. Centerpartiet har tillsammans med Alliansen fört fram idén om en blocköverskridande överenskommelse, för att säkra långsiktiga villkor för välfärdens utförare. Förutom att avvisa ett generellt vinsttak, bör en sådan överenskommelse också innehålla förslag om ökade kvalitetskrav, generell tillståndsplikt och förbättrad tillsyn, för alla aktörer såväl offentliga som privata.

En annan viktig del i att utveckla och förstärka den nära vården i hela landet är digitala lösningar. Bland annat genom så kallade virtuella hälsorum, där en specialistläkare finns med via videolänk, kan patienter få hjälp med olika vårdbehov i den lokala sjukstugan.

För att korta vårdköerna behövs också bättre incitament för att stimulera tillgängligheten. Centerpartiet vill införa en tillgänglighetsmiljard, som bygger på att den som behöver vård snabbt ska kunna få behandling. Satsningen ska garantera tillgänglighet genom hela vårdkedjan - från diagnos till återbesök. Den första kontakten med primärvården är central för att patienten tidigt ska få en diagnos och slussas vidare till nästa vårdnivå. En del av tillgänglighetsmiljarden ska därför premiera tidig kontakt med primärvården. Det innebär att vårdgarantin skärps så att patienten får rätt att träffa en läkare inom tre dagar, jämfört med sju dagar som gäller idag.

Patientens ställning i sjukvården måste stärkas genom ökat inflytande, mer självbestämmande och bättre information. Sverige hamnar långt ner i jämförelse med andra OECD-länder vad gäller patienternas upplevelse av information och delaktighet i vården. Samtidigt visade nyligen en utvärdering av Myndigheten för Vårdanalys att den patientlag som infördes 2014 med syfte att stärka patientens ställning i vården haft liten effekt. Centerpartiet vill därför se en utvidgad patientlag som ger alla människor rätt att välja vård i hela landet. Utökade möjligheter att välja vårdgivare oberoende av landstingsgräns stärker såväl patientmakten som förutsättningarna för en mer likvärdig hälso- och sjukvård.

Patienterna måste även få bättre information om vårdens kvalitet och tillgänglighet. Det saknas idag tydlig och lättillgänglig information om både tillgänglighet och vårdkvalitet. Patienten måste redan hos läkaren på vårdcentralen få information om vilka vårdgivare – både i hemlandstinget och i andra landsting – som kan erbjuda vård inom Vårdgarantins gräns. Dessutom måste kvalitetsregister och öppna jämförelser för sjukvården bli bättre anpassade till vanliga medborgare. Det ska vara möjligt för patienter att på ett tydligt sätt få information om vårdgivares kvalitet och resultat. Därför föreslår Centerpartiet att 1177 byggs ut till en nationell portal där patienten enkelt kan jämföra vårdgivares kvalitet och tillgänglighet.

Bättre stöd vid psykisk ohälsa

Den psykiska ohälsan ökar – framför allt bland kvinnor och unga personer. Orsakerna är komplexa och botten i en rad faktorer. Det tudelade samhället, där vissa grupper

befinner sig i arbetslöshet och utanförskap, spelar stor roll i sammanhanget. För unga personer är bristerna i den svenska skolan, mobbning, dålig självkänsla och problem inom familjen några tänkbara orsaker. Kvinnors psykiska ohälsa tros ha viss koppling till effekterna av dagens familjebildningsmönster. Samtidigt som kvinnor i genomsnitt utför fem timmar mer obetalt arbete under en vecka jämfört med män, arbetar långt fler mammor heltid idag jämfört med för 30 år sedan.

När människor upplever att de mår dåligt är det viktigt att de snabbt får hjälp. Trots den ökande psykiska ohälsan är tillgängligheten till stöd för den som drabbats idag alldeles för dålig. Kompetensbrist är en starkt bidragande orsak till varför inte tillräckligt många människor får den hjälp de behöver. Människor med enklare psykiska besvär är inte alla gånger i behov av att träffa en specialist, utan kan få hjälp av enklare samtalsstöd. Därför vill Centerpartiet se till att fler kan få kompetens att erbjuda samtalsstöd vid lättare psykiska besvär genom att det införs en kortare utbildning till samtalskonsulent. Det kan exempelvis handla om vårdpersonal som genom en kompletterande utbildning kan få rätt kompetens.

När det gäller möjligheterna till bättre stöd för barn och unga är en bra kontakt med hemmet och samtalsstöd centralt. Det måste därför bli enklare att få hjälp vid psykisk ohälsa genom elevhälsan. För att det ska bli möjligt kan det, utöver kuratorer, finnas studiepedagoger som exempelvis har beteendevetarutbildning. Dessa kan både stötta eleverna i deras studier och agera samtalsstöd.

Även vuxna personer som lider av psykisk ohälsa måste få bättre tillgång till snabb samtalshjälp. Detta förutsätter ökad tillgänglighet i primärvården. I både England och Norge har man arbetat framgångsrikt genom att öka tillgången till stöd vid vanliga psykiska tillstånd såsom ångest och depression. Den som är i behov av hjälp ska snabbt få ett första samtal och bedömning av vilken typ av stöd man behöver få. För personer med lindriga symptom kan online-sessioner vara tillräckliga, medan människor med större behov slussas vidare till rätt vårdnivå. Även personer som befinner sig i långvarig arbetslöshet kan med detta arbetssätt erbjudas coachningsstöd via telefon, till exempel vid social fobi som utgör ett hinder för den som ska söka ett arbete. Förebyggande arbete med tidiga insatser som är samordnade och koordinerade ska prioriteras.

Socialförsäkringar

Åter i arbete

Att bli sjukskriven är påfrestande för den enskilda individen, både för hälsan och för privatekonomin. Det innebär också svårigheter för arbetsgivaren och för samhället i stort. I tider av skenande sjukskrivningar är det viktigare än någonsin att vi inte sjukskriver arbetsföra människor ut i utanförskap. Sjukskrivningen i sig blir vi inte friska av, det är behandlingen som är viktigast. Däremot mår vi bra av ett socialt sammanhang och ett arbete att gå till.

Arbetsgivare behöver stöd och hjälp för att medverka till minskade sjukskrivningar genom ökad kunskap om rehabiliteringsansvaret. Vi vill se ett uppdrag till arbetsmiljöverket för att ge bättre riktlinjer och underlag till arbetsgivare.

Centerpartiet vill se en sjukförsäkring som ger tidigt stöd och hjälp till återgång i arbete med täta uppföljningar och avstämningar. Vi vill därför se en förstärkt rehabilitering och en återinförd borte gräns i sjukförsäkringen. Då den borte gränsen nås provas man mot arbetsmarknaden för att finna lämpligt arbete i lämplig omfattning. Den som inte kan arbeta ska få sjukersättning eller under speciella förhållanden fortsatt sjukpenning.

Det är viktigt att sjukskrivna människor inte lämnas utan kontakt. Tidig och tät kontakt mellan den sjukskrivna, arbetsgivaren, Försäkringskassan och läkaren är nyckeln till att snabbt börja jobba igen. Den vanligaste första sjukskrivningens längd är idag 30 dagar utan någon kontakt med läkare, arbetsgivare eller Försäkringskassan. Det tycker vi är för långt. Centerpartiet föreslår därför att rekommendationen för den första sjukskrivningen är en vecka och att den då följs upp. Det behövs även riktlinjer för att sjukskriva fler på deltid än på heltid, så att fler behåller en fot kvar på arbetsplatsen istället för att stå med båda utanför. Självklart ska alltid hänsyn tas till sjukskrivningens anledning.

Idag kan återgången i arbete efter sjukskrivning upplevas stelbent och skapa stress för den som är sjukskriven. Det kan försvåra vägen till att börja jobba igen. Idag agerar Försäkringskassan utifrån fasta procentuella gränser. Centerpartiet vill se en flexibel återgång i arbete genom en retroaktiv inrapportering till Försäkringskassan med rörliga procentsatser. Det viktiga är att den sjukskrivna börjar arbeta i någon form och bryter isoleringen eller aldrig hamnar i isolering. Detta måste självklart fungera smidigt för arbetsgivaren. Försäkringskassan måste bättre än idag generellt följa upp sjukskrivningar.

För såväl arbetsgivare som arbetstagare är det avgörande att en person inte behöver sitta hemma och vänta i flera månader på en operation. Det är en av anledningarna till att Centerpartiet vill att den som önskar ska kunna teckna en privat sjukvårdsförsäkring eller använda en försäkring som jobbet tecknar som en löneförmån. Ersättningen ska bedömas utifrån medicinsk grund. Inte sällan står operationssalarna tomma på sjukhusen. Genom privata sjukförsäkringar kan operationstider och andra läkartider nyttjas. Platsen i kön går till andra och fler får vård snabbare.

Då en sjukskrivning beror på arbetet kan stöd behövas för att hitta ett nytt arbete. Centerpartiet vill att samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan stärks och utvecklas för människor i behov av omställning. Tidiga möjligheter till omställning och coachning kan vara en viktig del. En annan del i omställningen är att öka rörligheten på arbetsmarknaden.

Den första dagen man inte arbetar eller är arbetssökande på grund av sjukdom är en karensdag. Centerpartiet vill se över möjligheten att ersätta karensdag med ett mer rättvist karensavdrag i enlighet med det förslag som presenterades i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen.

Centerpartiet anser att ett system med arbetsförmedlarpeng ska ersätta Arbetsförmedlingen. Med en arbetsförmedlarpeng skulle även långtidssjukskrivna kunna erbjudas hjälp för att byta jobb för att varaktigt komma tillbaka till arbete efter en längre sjukskrivning.

Förbättrad trygghet för pensionärerna

Många pensionärer, till största delen kvinnor, lever med mycket små pensioner. Det är svårt att få pengarna att räcka ens till det nödvändigaste och kostnaderna varierar kraftigt beroende på var i landet man bor. De pensionärer som har det allra sämst, oftast kvinnor, är de med garantipension eller låg inkomstpension. Höjd pension, höjt bostadstillägg eller en översyn av skatten skulle snabbt kunna göra stor skillnad för dessa pensionärer. Det är åtgärder som är angelägna och brådskande. Det är heller inte rimligt att levnadsvillkoren skiljer sig så kraftigt åt för pensionärer beroende på vilken kommun man bor i. Kommunernas kraftigt varierande kostnader för äldre gällande vård och omsorg samt vad som ingår i försörjningsstöd, existensminimum och förbehållsbelopp för äldre kräver att vi genomför förändringar som förbättrar för de som har det sämst ställt.

För att undvika att den skeva fördelning i pension som vi ser idag ska fortsätta i framtiden för de som nu är i arbetsför ålder föreslår vi delad pensionsrätt mellan föräldrarna under småbarnsåren, då arbetsbelastningen i hemmet är extra stor.

Vi behöver förlänga arbetslivet och göra det mer lönsamt att arbeta längre upp i åldrarna. Därför vill vi bland annat sänka arbetsgivaravgiften och dubbla jobbskatteavdraget för personer över 64 år. Delar av pensionssystemet behöver även begränsas genom att inte låta nyanlända tillgodoräkna sig 40 års arbetsliv automatiskt och därmed få garantipension, utan istället betraktas som alla andra människor i Sverige.

Centerpartiet vill:

1. Att polisen är närvarande och skapar trygghet oavsett var i Sverige man bor. Polisen ska säkerställa att det finns regelbundet närvarande polis i alla Sveriges kommuner. Polisens lokala koppling ska förstärkas och möjligheterna att utreda brott öka. För att öka tryggheten och säkerheten är det viktigt att polisyrket blir attraktivare med högre löner och betydligt fler kollegor än idag. En polisutbildning med en starkare akademisk koppling bör införas.
2. Att hela rättskedjan stärks för att skapa ett tryggare Sverige. För att fler brott ska kunna lösas krävs ökade resurser till hela rättskedjan och ett effektiviserat arbetssätt. En viktig åtgärd för fler fällande domar är insatser för att fler människor ska våga vittna. De rättsvårdande myndigheterna ska ha tillgång till rätt och effektiva verktyg, som till exempel kameraövervakning och andra rättssäkra tekniska hjälpmedel, för att kunna utföra sina uppdrag.
3. Att tryggheten ökar i de särskilt utsatta områdena. Att förebygga brott redan innan de begåtts är bästa sättet för att skapa såväl säkerhet som upplevd trygghet. Det krävs tidiga sociala insatser, ökat ansvar för kommunerna, och införande av internationellt beprövade arbetsmetoder. Centerpartiet vill också införa jourdomstolar, samt se över straffrabatten för unga återfallsförbrytare och unga grova brottslingar.
4. Att samhället markerar tydligare mot grova brott genom att hela straffskalan används och att straffen höjs för vissa grova brott. Villkorlig utvisning ska möjliggöras för de som inte har svenskt medborgarskap. Vi vill också stärka arbetet mot den internationella människohandeln.
5. Att brottsofferperspektivet blir starkare i hela rättsväsendet. Som utsatt för brott är det viktigt att både ha rätt och möjlighet att få bättre information och att det finns professionell personal som kan ta hand om brottsoffret. De som utsatts för grova brott och efterlevande till personer som mördats ska få stöd när gärningspersonen får permissioner eller frigges.
6. Att barns- och ungdomars säkerhet och trygghet ökar genom att skärpa skolans skyldighet att flytta störande elever och att polisanmäla brott begångna i eller kring skolmiljön. Myndig elev ges möjlighet att via fullmakt ge skolan rätt att kontakta föräldrar eller annan närstående.
7. Att skärpa arbetet mot olika former av vardagsbrottslighet. Systematiska stölder ska straffas hårt och straffrabatten ses över. Tillträdesförbud till butiker för att stoppa personer som stjälar eller trakasserar personal eller kunder ska

kunna införas. Arbetet för att motverka identitetsstöld eller bedrägeri på internet behöver stärkas.

8. Att våld i nära relationer stoppas och skyddet för kvinnor och barn mot internetbaserad brottslighet stärks. Kunskaperna bland de som i sin yrkesroll kan komma i kontakt med brottsoffren ska öka, brottsoffskyddet stärkas och en lex Lotta-lag införas. Vi vill att beteckningarna våldtäkt och sexuellt tvång kvarstår i lagstiftningen och att straffen för sexualbrott som helhet skärps. Vi vill även stärka arbetet med att motverka sexuella övergrepp mot barn, bland annat genom lagskärpningar och effektivare användning av tekniska hjälpmedel.
9. Att arbetet mot hedersrelaterad brottslighet intensifieras. Vi vill införa en skyddslag som hindrar barn under 18 år från att föras ut ur landet mot sin vilja. Centerpartiet vill även att hedersmotiv ska ses som en försvårande omständighet så att gärningspersoner får ett skarpare straff. Vi måste även öka kunskapsspridning om hedersrelaterat våld, främst inom skola och socialtjänst. Skolan har en viktig uppgift att motverka hedersrelaterade normer och värderingar.
10. Att terrorism och radikaliserings motverkas genom att ett nationellt resursteam tillsätts och arbetet mot radikaliserings prioriteras inom kriminalvården. De rättsvårdande myndigheterna inom EU:s länder ska i högre grad dela information med varandra och tillgången till pengar för terrororganisationerna strypas. För att stödja polisen vid en terrorattack vill vi också att en nationell polisreserv bildas.
11. Att öppna upp vården för fler vårdgivare så att fler människor kan få vård i rätt tid. Genom en tillgänglighetsmiljard riktad till den nära vården vill vi utveckla och stärka sjukvården i hela landet, så att den som behöver vård snabbt ska få behandling. Detta kan också ske genom att den vård som inte kräver sjukhusens resurser i högre grad kan utföras i primärvården, i hemsjukvården och genom digitala lösningar. Antalet som har en fast läkarkontakt måste öka. Vårdvalen bör därför vidareutvecklas för att göra det lättare och mer attraktivt att även etablera vårdenheter på mindre orter och i glesbygd. Detta kan bland annat ske genom att varje landsting utifrån sina förutsättningar utvecklar vårdvalen och ger ökade möjligheter för läkare att driva egna verksamheter i liten skala, att läkarlegitimation ska räcka för att etablera sig i primärvården med eget patientansvar, och att de patienter som vill ska kunna lista sig på läkare istället för på mottagningar. Genom att arbeta med mobila team från både primärvård och specialistsjukvård kan fler sköra patienter få vård hemma utan att behöva besöka vårdcentralen eller akutmottagningen. Detta är nära vård för Centerpartiet.
12. Att patientlagen utvidgas så att alla människor får rätt att välja vårdgivare oberoende av landstingsgräns. Som en del i detta måste patienten få ökade möjligheter att jämföra vårdgivares tillgänglighet och kvalitet, genom att kvalitetsregister och öppna jämförelser för sjukvården blir bättre anpassade till vanliga medborgare. Centerpartiet vill att 1177 byggs ut till en nationell portal där patienten enkelt kan jämföra vårdgivares kvalitet och tillgänglighet.
13. Att tillgången till stöd vid psykisk ohälsa blir bättre genom att fler anställda inom till exempel vården kan få kompetens att erbjuda samtalsstöd vid lättare psykiska besvär, att det blir lättare att få hjälp genom elevhälsan och att de med psykisk ohälsa får snabb hjälp både genom personliga möten och online-

sessioner. Förebyggande arbete med tidiga insatser som är samordnade, gränsöverskridande och koordinerade ska prioriteras.

14. Att sjukskrivningstiden förkortas genom att stöd till exempelvis tidig omställning och coachning ges och en flexibel återgång i arbete möjliggörs. Samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan måste stärkas och utvecklas för människor i behov av omställning. Rörligheten på arbetsmarknaden behöver öka, bland annat genom en arbetsförmedlarpeng.
15. Att tillvaron förbättras för de mest ekonomiskt utsatta pensionärerna. Det kan göras genom till exempel höjda bostadstillägg, höjd garantipension eller sänkt skatt, samt en översyn av kostnaderna för vård och omsorg i kommunerna. Att fler människor ges möjlighet att vara delaktiga i arbetslivet under en längre tid genom att ha flexiblare pension. Det kan göras genom att man stimulerar till nertrappning under en längre tid innan pensionen, genom sänkta arbetsgivaravgifter och dubbla jobbskatteavdrag för personer över 64 år.